

FRAN TRATNIK:

RUDAR PETER IN NJEGOV SIN.

Rad in z neko posebno srečo v srcu se spominjam svojih ljudij, prijateljev, znancev, tovarišev... In med te štejem oziroma sem štel rudarja Petra — Bog mu daj dobro — in njegovo družino s tovarišem Pavlom. Rudar, težko je njegovo življenje in posebne vrste. Ko sem obiskoval Petra, sem spoznaval nekoliko dušo, čuvstva in hotenje, ki napolnjujejo to.

Minilo je do danes deset let od tam, kjer sem odkrušil košček iz življenja, da nekoliko zapišem o njem.

V podstrešju: ozka, tesna soba, dvoje oken, je bil dom rudarja Petra in njegove družine. Jmeli so Pavla, v štirinajstem letu je bil tedaj, jaz dobri dve leti mlajši od njega ali bila sva součenca. Iz tega se je tudi razvilo prijateljstvo med nama in njegovimi starši. Po šoli sem hitel s Pavlom k njemu in verjemite, prav nič nisem občutil, da je stanovanje tesno in zrak težak v njem. Nagla govorica, smeh, nagajivost, otroška razbrdanost se je razvila v domu rudarja Petra, ko sva midva stopila črez prag. Prijetno se mi je zazdelo, ko se je nama nasmejala Pavlova mati, ko naju je vgladala. Najčešče je ob takem času sedela za mizo in je klekljala čipke. Pred njo na mizi je ležal hlebec kruha, dar božji. In ne samo, Pavlu, tudi meni je odrezala „mati“ priden kos ali mi je pa po posebni dobroti prihranila krajec. Nekako posebno prijazno pa je bilo v tej sobici pozimi...

Kakor v kristale vdelano se je svetilo okno v zimskem solncu in po sobi je bila razlita bela svitloba in od peči je dihtela gorkota po hiši... Pri mizi, kakor navadno ob tem času primaknjena bliže k peči, je delala Pavlova mati. Oče Peter, če ni bil na „šihu“, je slonel na klopi pri peči. Morda je nekaj časa bral Mohorjevke, zdaj poujškal Pepico, ali pa je vzel naju v roko.

„Pavel, knjigo sem!“

Izpraševal naju je po vrsti, no, glede znanja sva se menjavala. Zgodilo se je, da ni nihče odgovoril.

„Ej mi se učimo sedaj drugače, kakor, ko ste še vi hodili v šolo. Tudi drugače izprašujejo gospod učitelj.“

„Nič ni res, znata ne.“

Ob taki priliki je bil Peter zelo resen, sicer drugače pa nikakor ne pust in žalosten človek.

„Kaj bo iz vaju, če se ne bosta dobro učila.“

Nisva tedaj razumela skrbnih besedi očeta Petra, namuzala sva se, ker je bilo s tem opominom končano izpraševanje. Pa sva se raztepla po sobi, vsak je imel druge načrte, in treba je bilo včasih, da je posegel vmes oče Peter z resno besedo; mati naju ni ukrotila, ker je bila predobra. In spomnim se, da takrat, ko ni bilo Petra doma, sva podirala hišo . . . Ali vse to je bilo porojeno iz prijateljstva, hudobnosti ni bilo vmes.

Podoben zimski dan je bil. V domu rudarjevem življenje kakor sicer. Obiskal sem Pavla z namenom, da povem njemu nekaj, kar je meni le nekaj hipov še le dvigalo srce in dušo.

„Pavel“, sem ga poklical in niti on še manj oče ali mati, niso vedeli, kaj hočem.

„Kakor vselej, spet otročarije“, je zagodrnjal Peter in dalje je bral in kadil iz pipe. Pavlova mati je sedela pri klekljanju, klekelji so delali ravno prav šuma, da sem lahko tajno razodel prijatelju:

„Mama mi je povedala, da grem jesen v Ljubljano.“ Spotegnil se je Pavlu obraz v začudenju, in ne bom razvezal prijateljske zvestobe, če sem mu v srcu očital, da me je v prvem hipu zavidal.

„Kdo bo plačal za te, saj tvoja mama ne more . . .“

Zapeklo me je, ker sem čutil resnico in vedel nisem reči, kakor: „ne vem“.

V zadregi: „morda stric, nemara teta.“

Od tega dne pa ni bilo v najinih mislih, kadar sva bila sama, razen Ljubljane. Zanimala naju je, brala sva o nji in, par noči se je Pavlu sanjalo o Ljubljani. Hodil je po njenih ulicah, določno pravil o gradu i. t. d.

„Ostalo pa to ni dolgo tajno, Pavlovim staršem sem povedal sam. Takoj se mi je pa čudno zdelo, ker Pavlov oče me je jel marsikaj izpraševati glede tega, ali sicer drugače ni bil radoveden nikdar.

„Kaj misliš, da so šole v Ljubljani zastoj, kar tako. Tukaj v Idriji šola vam otrokom da zvezkov, knjig. V Ljubljani je draginja. Kako ti je pa rekla mati, kdo ti bo pa pomagal. Mati sama . . .“ ni skončal tega stavka, raje je drugam okrenil besede: „tudi Pavel naš bi šei, ko bi utrpeli mi doma. Bi mu vsaj ne bilo treba delati v jami; otroka, ne razumeta še, ali verjemita to je težavno življenje in pičel zaslužek . . .“

Opazil sem: oče ni mati sta se ujela z očmi... Odtedaj se jima je jela razvijati misel: „naj bi šel še naš Pavel...“

In hrepenenje mojega prijatelja je bilo silno...

*

Kakor že opisano v mnogih študentovskih povestih — enako je bilo tisto jutro — jesensko in megleno — ko sva se prvič poslavljalala od dragega domačega kraja od ljubih svojcev in znancev... V Ljubljano študirat! Od tu dalje je bilo najino življenje slično življenju revnih slovenskih dijakov, ki ste o njem že tolikrat brali v povestih in romanih. Skromna črtica ne zmore opisati tega in tudi potrebno ni. — Bratsko je bilo najino občevanje v Ljubljani... Na stanovanju sva bila skupaj pri gospodinji Pevec — svoj čas cerkvena pevka —, skupaj sva hodila v šolo, iz šole v ljudsko kuhinjo, odtam domu. Ob prostih popoldnevih na izprehod — — prve dni najraje okrog kolodvora — in v domotožju sva zrla vlake, ki so jo kurili in pihali proti najinemu ljubljenskému kraju... Blagrovala sva ljudi, ki so vstopali v kupeje; domu se vračajo! Ko bi se tudi midva... ali kedaj bodo še le počitnice. Cela večnost! Včasih je stopil izven kolodvora tudi kak znanec in če je naju kučajno srečal in spoznal, sva si dobro obdržala v spominu tisti dan, hvalila sva srečen slučaj in hvaležno je bilo najino srce onemu, ki naju ni pozdravil samo z besedami, ampak...

Ampak...

V drugi latinski šoli sva bila, bližalo se je Velikanoči... Pomladansko solnce je sijalo in njegovi žarki — čisti ko suho zlato, so se ponujali skozi okno.

„Pavel, pojdiva pod Tivoli, poglej to lepo vreme...“

„Se mi ne ljubi, pa tudi...“

„Kaj že spet...“

Včasih sva se jela tudi prepirati, mogoče bi nastalo kaj več besedi, da ni Pavel povedal vsega, kar je mislil:

„No vendar, danes je 19. dan v mesecu, denar dobim... in pisali mi že niso oče dva meseca ne.“...

„Že res...“

Nikamor dalje se ni razvil najin po govor, obnemela sva, Pavel je sedel na svoj kovčeg, jaz sem se naslonil na okno... Oba pa sva mislila o možu z lepo belo brado, ki je nosil po naši ulici denar. poslan po pošti.

„Pavel, ali bo ta mesec kaj več?“

„Kakor navadno... deset kron...“

„Koliko ti bo ostalo?“

Par hipcev je Pavel računal, tudi notes je vzel na pomoč.

„Za mesec sedem kron, gospodinji sem dolžan še poleg čez dve kroni. Ostalo mi bo komaj še trideset krajcarjev.“

Nekako vzdihu je bilo podoben zadnji glas.

„Veš kaj si večkrat mislim, če bi moj oče ne bil knap, pa bi imel kako drugo službo, kjer bi se več, še enkrat, ne, desetkrat več zaslužilo . . In tudi jaz bi potem tolikrat več dobival na mesec . . To bi živela midva . .“

Pavlovi domišliji je pomagala tudi moja: „In če bi moja mati ne bila samo revna vdova, ampak bi imela velik penzijo in lepo hišo, ha, to bi se nama smijalo življenje.“

„Mislim, da . . midva bi ne poznala stradanja in stradanje ne naju . . Ali kaj hočeš: druge pomoči ni, velikonočne počitnice bodo kmalu in takrat, ej takrat se bova najedla doma, da bo veselje . .“

Sladké so nama bili že same misli in bile so že del sreče, tiste neizmerne sreče, ki jo občuti z vsem srcem študent, ko hiti s počitnicami domu v objem svojih dragih. —

Ura na šentjacobskem zvoniku je udarila počasi in naznanila, da je tri popoldne.

„Okoli tretje ure pride navadno tod mimo“ . .

Pavel je spet imel v mislih onega dobrega moža — z lepo belo brado — ki nosi denar.

„Je že . . nekdo gre.“

Pavel je skočil k vratom, ki so se pravkar odprla. Prihajal je pismonoša — a ne tisti mož z belo brado, ampak le mož s pismi, ki ga pa nisva imela tako v visokih čišlih in tako lepo shranjenega v svojih mislih, kakor njegovega tovariša z belo brado.

„Pavel . .“

Še predno je listar izgovoril s pojočim glasom Pavlovo ime, že je imel Pavel v rokah skromno zalepko.

Vrata so se zaprla . . „Z Bogom“ je še pel po hodniku pismonoša.

V tem je Pavel bral pismo . .

Kakor v sramežljivosti sem se obrnil skozi okno, ker nisem hotel, da bi se zdel Pavlu vsiljiv, da bi rad novic od doma . .

Kaj pa je . . Pavel je zajecal in tako čudno . .

„Pavel“, že sem bil pri njem; sesedel se je bil na tla, roke so mu omahnile, zalepko je spustil z rok . .

„Beri“ . . je bilo zaznati iz njegovega trepetajočega glasu. I v meni je tisti hip zastalo srce . . Vendar sem segel po zalepko in bral . .

Nikoli še nisem hodil po ljubljanskih ulicah tako truden in bolan v srcu, kakor ta dan. Vračal sem se s kolodvora, kamor sem spremil Pavla, ki ga je pravkar pred mojimi očmi odnesel brzovlak proti najožji domovini. Sreča je bila z nama, ko sva se vozila po tej poti . . . Ali danes so bile solzne njegove oči od težke bolesi, in slutil sem, da bo jokal celo pot, ker je bil Pavel mehkega srca. „Oče je zbolel“ se je bralo iz okornih črk v zalepki, mati Pavlova je pisala, roka se ji je tresla od bridkosti in skrbi, ker težko se je bralo: „gospodinja naj ti posodi

za pot, bomo že kako povrnili pozneje, lepo jo prosi in pridi brž domu. Oče sprašuje po tebi, zato pridi . . .

Zdaj razumete, čemu je jokal in zakaj je šel z vlakom. Morda pa ne slutite v koliki mezi se je mene polastilo nekaj tesnega, dolgočasje, zapuščenost, samoto sem občutil. In doma na stanovanju: praznота, kakor bi bil Pavel umrl in so ga odnesli iz hiše ravnokar . . . Komaj se je jel zgoščevati mrak, sem si odgrnil posteljo in legel spat, da bi pozabil to čudno samoto.

Nekako štiri dni pozneje — bili so silno dolgi — sem prejel pismo — Pavlovo.

Dragi! Ponoči nas je zadela nesreča. Oče so umrli. Zelo mi je hudo, še huje pa, ko vidim, kako plakajo mati, sestra in bratca. Ne morem več . . .

Tvoj Pavel.

*

Pavla ni bilo več v Ljubljano. O Velikinoči sem šel na počitnice s posebno željo, da ga obiščem in zvem, kako je ž njim.

Takoj sem hitel k njemu, v tisto podstrešno izbo, ki mi je bila v spominu osvetljena s solncem in bila dom prijaznosti. Pavlova mati je bila v hiši, klekljala je kakor navadno, a na ustnih se ji ni zaznal nasmeh, ki me je ž njim navadno pozdravljala. —

„Pavla še ni doma; ob dvanajstih pride iz jame.“

Dotlej sva se pogovarjala o marsičem, mnogo me je spraševala, kako je bilo s Pavlom v Ljubljani. Učil se je dobro, par redov samo do odlike. Škoda zanj, da je moralo priti tako . . . Njej sta se utrnili solzi in kanili na snežno bele čipke.

„Kaj pa gospodinja, ali ti je kaj naročila, ker ji še nismo poslali. Ta teden ima Pavel denarsko; ji boš pa ti potem izročil.“

Pomolčala sva in molk sem prepregel z mislimi: kako hitro se na svetu spreminja; rudar Peter ne sedi več tam pri peči ne ujščka več in ne uči več . . . in v hiši je vse drugače.

„Pavel je prišel“, me je opozorila. Zunaj so bili čuti njegovi trdi koraki, široko so se odprla vrata in vstopil je rudar Pavel.

„Pozdravljen!“

„Si prišel . . .“

Kakor da so že leta potekla v večnost med tem, ko se nisva videla. Zdel se mi je ves drugačen. Kot mož. — čeprav še-le v sedemnajstem letu — je bil videti resen, morda ga je jamska obleka, ki jo je podedoval po očetu, napravila takega. Tudi njegove roke so postala močne, od prvih žuljev je otečena njegova dlan. In njegova lica so obledela, v očeh, ki so se nekoliko bolj pogreznile pod čelo, ne seva več tisti plamen, ki objemlje brezskrbnost in radost mladega življenja.

„Pavle, verjemi, ves drug si.“

„Kaj-ne“, se je nasmehnil prijatelj in sedel na stol, da si sezuje velike, okorne škornje in jih pomakne na mesto pod peč. Tudi jamšarico je obesil na isti žebelj, kjer je visela ob času očeta rudarja Petra.

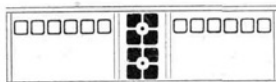
In na isto mesto je potem sedel, kjer je imel navado njegov oče. —

„Poglej, če se mi ne poda;“ malega bratca je vzel na koleni. Mati se mu je v tem bridko nasmehnila; na mizo je prinesla kosilo: turšično polento.“

Pavle se je zravnal pokonci, ponos je bil v njem. Rahlo je izgovoril proti meni:

„Zdaj pa jaz redim družino, kakor da sem oče“ . .

Zelo veliko spoštovanje so rodile te besede v meni do njega — mojega Pavleta.

ZORENSKI:

KARAVANA...

„Mi nade gojimo,
za cilji hitimo,
a česa nas bratje je strah?
čemu pogled naš je plah —?“

— Črez nedogledno se puščavo
molče pomiče karavana;
pogled v obzorju ji umira —
a glej, kot vzrastla bi iz tal,
k počitku vabi že oaza —
zelena, tiha, sveta vsa ...

—
Veselega obraza
korak pospeši karavana —
a kot bi trenil, zgine vse
in beduin povesi glavo —
biló je le — fata morgana ...

NARTE VELIKONJA:

ZGODBA OB KRIŽU NA PRELAZU.

„Obvari nas strele in toče:
kristjan, čuj, prosi in joče!“ ...

Visoko na prelazu je stal križ. Star je bil že in siv; samo na glavi se mu je svetila pozlačena trnjeva krona in tik njega je stala tiho pridigajoča slika in s presunljivo umetnostjo jo je naslikal vaški slikar.

„Usmili se, človek, usmili:
pomagaj dušici v sili...“

je stalo pod podobno. Velik prepad je bil naslikan in po strmini je padal mladenič s šopkom v roki. Nad prepadom je stal križ in Kristus je držal roko naproti nesrečniku...

*

Dva potnika šla se ustavila ob križu tistikrat v polnočni uri in sedla pod znamenje.

„Zdaj sva dobra! Na vrhu sva, polnoč je blizu in nad nama čuva križ. Počijeva si!“

„No, da, lahko.“

„Tako kratko, prijatelj. Jaz govorim in ni ne konca ne kraja, a ti — dve besedi in potem je vsega konec...“

„Vsak po svoje!“ —

„Samo ti prekratko. — Ma, govori — govori! ... Reci kaj! — Slišiš! — Povej, kdo te čaka doma? — Žena? Otroci? ... Reci: Kdo? ... Jaz se veselim, da bodo naju gledali, kako prihajava — ali vsaj jaz — raztrgan, lačen in žejen, kakor vagabund .. Odkod si?“ —

„Iz vasi pod goro!“ ...

„Kod si hodil vendar — govori!“

„V Ameriki in zdaj grem domov.“

„Onkraj vode si bil — jaz tam blizu — in kako se ti kaj godi, prijatelj — koliko denarja si nesel s seboj“ ...

„Štiristo!“

„Zdaj jih pa neseš kar polno butaro. Žena te čaka veselo.“ —

„Nimam je!“ — —

„Kaj vraga: nimaš je? Čemu pa greš domov?“

„Dekle me čaka doma! Poznaš-li Tončko Županovo?“

„Poznam jo. — A glej, glej. To dekle je pa vredno stotaka. Čaka te? Ha, ta punca — pa ti! ...

„Kaj je nisem vreden?“

„No, vreden si je že — vreden, a drugi so je bolj in — študenta ima — so mi pisali in tako in tako. — Za kuharico mu pojde: cele noči sta skupaj: no — in študent je študent — prijatelj! ... Rada se imata, pa pravili so in pisali so mi tudi, da je orožnik zahajal tja. Veš: Doma bi bil ti ostal in odšel bi ne bil v Ameriko: varoval bi si bil dekle“ ...

„Rekli so mi, da sem ubog.“

Beseda se mu je tresla in njegovo oko je gorelo v noči in skušalo predreti v sopotnika.

„Ubog! — In zdaj neseš denar? Koliko? — Tisočake! ... Tri ure že hodim s teboj in nisem še vedel tega. Pojdiva naprej: plačaš piti in jaz ti pojdem za druga. Pojdiva naprej!“

„Ne, pripoveduj zdaj dalje o študentu, o orožniku“ ...

„Kaj? O študentu: V lemenat ni hotel iti in dekle je bogato in rada se imata; dajo mu jo in tvoji stotaki so zaman . . . Pa kaj — dekle je dekle! — Obesi se prvemu, ki pride . . . Veruj mi, da sem jih imel jaz deset — malo časa in sita sva bila drug drugega . . . tako je vsako dekle: zanesti se ne moreš nanjo in in tvoja je tudi pozabila obljube in sklepe . . . Otrok si še v tej stvari“ . . .

Spremljevalec ga je poslušal, poslušal je daljni grom in iskal v temi dolino pod seboj in vas in kočo. Zagorel je blisk prek neba in užgal v trenutku planine, razklal oblaka in krona na križu je zablestela.

„Ne verujem! Dekle je meni zvesto — zaupam ji!“ . . .

Težko je vzdihnil in prijel se za prsa, nekaj ga je tiščalo in davilo.

„Če ti veš bolje, je dobro; jaz se ne umaknem — niti besedice“ . . .

„Torej je res?“ . . .

„Res, trikrat res! Dvakrat sem bil prej doma in pripovedovali so mi in pisali so mi. Da bi bil vedel, da si tako občutljiv, bi bil molčal — Raje bi bil ti v trenutku na tihem razklal študentu glavo, orožnika zabodel — ali pa oba in ju spravil spoti . . . Škoda, da ne morem molčati. — Bom pa zdaj!“ . . .

Prijel se je za koleno in zagugal nogo, nato je položil roke pod glavo, legel in gledal v oblake.

„Govori, pripoveduj dalje!“ . . .

„Kaj hočeš še? — Ti niso pisali? . . . In punca ti je kaj?“

„Pisala: dvakrat na mesec!“

„Glej, glej — pa je znala!“ . . . se je zasmel in njegov glas je čudno odmeval v noči. — glej: drugi so to ukazali: veruj mi in — tebe so vodili za nos“ . . .

Dvignil se je in vrgel prtljago na ramo. Počasi sta šla navzdol. Tupatam sta razločila stezo, a postalo je na to bolj temno med grmovjem. Blišk je razsvetil zdajpazdaj pobočje in strm prepad je odprl med gromom svoje črne sence in jih vrgel na pot.

„In to je res? . . . je naenkrat dejal potnik in se ustavil. — „Govori, pripoveduj še enkrat in jasno, kako in kaj“ . . .

„Kakor voda! . . . Hud si prijatelj . . . S silo napraviš mnogo, a resnice ne zakriješ. — In kaj ti je toliko žal za dekle? — Dovolj drugih! — E, ne bodi, prijatelj, ne bodi — radi dekleta — smešno“ . . .

„Pusti to, pusti . . . Jezen sem in jokati bi rad. A glej: ravno pod križem sem jo prvikrat srečal; samo ustavil sem jo in prijel jo za roko.

— Kaj hočeš? — Veruj mi, to ni bilo vprašanje — nekaj drugega je bilo v teh besedah . . .

— Rož! — sem ji rekel.

— Ná, pa ne bodi šiten!

Si ljubil kdaj? — Ni mogoče, ker se tako norčuješ. Pa nekaj božtega je ljubiti in ljubljen biti. Slušaj: tistikrat sem videl svojo srečo, ki je šla mimo in se mi nesmehnila.

— Pridi, Rupert! —

Nesel bi jo bil tistikrat na rokah — nesel to dobro dete“ ...

„Potem mi je rekla enkrat nek večer: Tako je bilo kakor nocoj: bliskalo je in oblaki so drvili gnani v noči in vihri. — Pojdi, Rupert; zasluži si denarja; hočem te čakati pet let, deset ... Denarja prinesi — pošteno ga zasluži ... oče ... oče nečejo, ker si ubog, je rekla.“

— Pojdem; počakaj — sem ji rekel in se poslovil — denar — denar ...

Šel sem, da zaslužim in jo odkupim.

„Zdaj vidim, da tudi lahko pripoveduješ, a da si tako zvest, bi pa ne verjel. Dober dečko si in vreden dobrega dekleta“ ...

„In moje ni dobro? ... Ti lažeš!“ ...

„Pa naj, če ravno hočeš: meni vse jedno!“ ...

„Sramoto ji napravim, če je res“ ...

„No, no! — Okno ji lahko razbiješ, a da bi se obesil radi nje, se ne splača ... Res ne! ...

„Molčal je Rupert, kakor molči človek, ki premišlja o svoji sveči in nesreči, o dobrem in slabem“ ...

Dospela sta v dolino na travnike.

„Pojdi naprej, jaz ne grem v vas. Tu počakam!“ ... je rekel Rupert in legel na trato.

„Kakor veš in znaš, da je bolje. Pa dekle pozabi: ziblje že, ziblje ... Stari divja po hiši in razbija vse, Tončka joka. Tri mesece je že staro dete. — Počakala te je punca, počakala in podvzaj k nji, prijatelj, zibal ji boš. Mene ni marala; ponudil sem ji premoženje in gospodinjstvo. Morda bo zdaj tebe“ ...

„Pojdi, ne govori dalje: še bolj hočeš ostrupiti moje spomine: verjeti ne morem“ ...

„Vseeno, vseeno! Prijatelja bova in Nutek ti ne zameri. Res, nekdanj si me vrgel iz krčme, a pozabil sem: dovolj te je obiskala nesreča. Spoznal sem te, Rupert, hitro, a nisem se hotel izdati tako naglo: zdaj sva si dobra! Tebe je pozabila punca — mene ni marala in zdaj imava oba isto. Punca ziblje in poje: „Aja — tutaja!“ ...

„Grom in strela, da bi te! in to mi ti pripoveduješ?“ ...

„Kakopa, kakopa ... Ti si jo hotel imeti, jaz tudi; ti si bil fant, pameten fant — jaz baraba: jaz bogat — ti ubog. Tako imava pravico oba jeziti se ... Pa če hočeš: pojdi k nji, pojdi, potolaži jo; dobro dekle je. Prosta je in čakate, ne?“ ...

Spet je zabliskalo in topoli so trepetali v noči ob poti.

„Fant, ti me poznaš! — Lažnivec!“ ... je zarohnel nad njim. Nutek, vprašam te, je li res to, ali ne, kar si blebetal?“ ...

Dvignil se je in ga prijel za ramo.

„Kakor vzameš in ne naprej in ne nazaj: kakor sam vzameš in izvoliš“ . . .

„Odgovori!“ . . .

„No, kakor vihar si. Zdaj je dekle tvoje in moje. Ziblje; orožnik je odšel, študent pravi, da pojde v lemenat ne ve ničesar o kuharici. Vsi so bili njeni, tudi jaz — doma sem bil in nisem hodil po svetu — a kdo je oče deteta, se ne ve. Tako je, vzameš je za svoje. Prijazen si in postrežljiv . . . Povem tam na vasi, da je prišel rešitelj“ . . .

„Sram te bodi: niti sočutja nimaš: še posmehuješ se. Vse si mi zagrenil in čaši mojih upov si prilil pelina. Ne morem naprej; vrnem se ob zori, da je ne vidim v nesreči: smili se mi“ . . .

„Ni vredno; sama je kriva in sama naj trpi.“

„Ne ni res: vsi drugi ste prej in potem ona in tudi ti si, tudi“ . . .

„Gej ga; jaz? In najbrž, ker ti pripovedujem vse to. Pomagati ne morem, kar je, je. A vračati se ni treba; dekle vzemi“ . . .

„Ne govori! — Dovolj!“ . . .

„Kar grem, grem! . . . Ti pa lezi in zjokaj se a jaz bi vse uničil in prebil.“

„Tebe prvega!“

Dež je začel padati in bliskalo je zaporedom in svetilo v obraze.

Roke na hrbtu je stal Nutek in na obrazu je bil zasmeh. Rupert pa je tislil ustice in mislil in mislil . . .

„Pa grem; ti si postal zverina, nevaren si“ . . .

„Pobiraj se!“

„Naj se zgodi! Ne pozabi: pri Županu rabijo hlapca. Vse boš lahko opravljal ti iz ljubezni in velike zvestobe in tako“ . . .

Zasmejal se je in nato so zaropotali koraki na klancu. Nekje je zapel fant. Vesel vrisk je pričal o njegovi sreči.

„Najtudi me cesar vzame
in pelje na vojsko in v boj:
— tri leta — in dekle objame
in pelje v domek me svoj“ . . .

Zamrla je pesem in fant je na tihem sanjal in mislil na dekle.

Rupert se je zdramil, potegnil z roko preko čela, ki mu ga je hladil droban dež.

„Ah, tako!“ . . .

Zazdelo se mu je, da se je posvetil križ na prelazu. Spomnil se je zgodbe s cvetjem.

Šel je. Tema je bila in korak mu je bil negotov.

Zdrznil se je: ob poti je šumeljal potok.

Ni vedel, kako — in stal je pod visokim oknom. Droben jok je odmeval v sobi.

„Torej vse res in jaz sem upal zaman. — — Tvojo sramoto sem slišal sam — usoda, usoda: preveč kaznuješ“ . . .

Tesno mu je bilo v srcu, a neko odporno čustvo se ga je polastilo. Nastopil je spet svojo pot proti prelazu. Z nasmehom je šel na ustnih in ko je zasijalo solnce vrh križa, je bil nek čuden blesk in svit okoli glave Križanega.

*

Tistikrat je prejela Tončka pismo: hitro je bilo pisano in negotovo; polno boli je bilo in polno bridkega očitjanja.

. . . „Vrnil sem se — Nutek mi je vse povedal o študentu, o orožniku in jaz sem poslušal tvojo sramoto. Sam sem slišal dete . . . Tako si mi poplačala moje upanje, mojo ljubezen. Vse je pretrgano: kajti žel nisem, kar sem sejal in nisem zaslužil, kar sem dočaksl . . . Vse si mi bila ti — a zdaj si mi izgubljen krajcar, ki je padel v lužo . . . Kar imaš — imaš . . . Srem, da ne bi mogel gledati tvoje žalosti in sramote — če me najdejo, je dobro, če ne tudi . . . Nikdar me ne vidi, ne dom in ne tvoje dete in ne ti — živega. Pri srcu mi je, da bi vse požgal — a nimam moči . . . Komu sem zaupal, dekle, komu?“ . . .

Spodaj na robu pa je stalo.

„Pod križem v zemlji je tvoj nevestin nakit — Imej ga!“ . . .

Rupert.

Zatisnilo je dekle oči in zajokalo.

„Gorje!“ . . .

In vse je nasadil Nutek. On je vedel, da je sestra z detom doma in nato se je lagal. „Ah, in zdaj je šel, brez naslova in brez slovesa in to je kriv — Nutek . . .

To ime ji je brnelo po glavi kakor ime prokletčeva . . .

„Rupert! . . . Kje si? . . . Oravičim se in te objamem. To-liko časa sem čakala in blizu si bil in šel — kam? — V življenje — v smrt? — — — Ne in ne! — — — Rupert, ti si dvomil nad mojo zvestoba, je li mogoče? — — — Nazaj te najdem in potem bom tvoja — ti si se šalil!“ . . .

Stisnila je pismo in hitela k Nutku.

„Ha! — Kje je tvoja beseda? — Živa nepridem pod tvojo streho. Kaj te prinaša? . . . Sedi, sedi! pa vedi: jaz imam že ženo — a za dekle te vzamem, če hočeš“ . . .

„Nesramnik! . . . Uničili ste me in zdaj se mi še rogate . . . Kaj ste natvezli Rupertu? . . . Povejte!“

„Kako ukazuješ, ljubček! — Glej, glej: Rupertu? . . . Kaj? — da ziblješ, da hodi k vam študent in orožnik in drugega ne . . . Pa vidiš skesal se je ljubček in v Ameriki so „fletne dečle.“ Nekdaj si bila ti dobra — zdaj se je pa svet obrnil. Hodila sva skupaj in pripovedoval sem mu. Kaj? — Vse in ničesar . . . Povem ti: če mene nisi hotela — sem ti rekel — tudi drugega

ne boš — in izpolnil sem. Zdaj je šel — ljubezen je premenil v sovraštvo in ne vrne se“ . . .

„In kje ste mu to pripovedoval, okrutnež!“

„Kar in kakor hočeš . . . Kjer si mu dala prvi šopek — na prelazu pod križem. Bliskalo je in jaz sem mu pripovedoval z veseljem povest o študentu, o nezvesti ljubici in tako dalje . . . Verjel je šali. — Prav! — Zbogom, ljubček — ti pa lahko prideš k nam za dekle: z ženo se že jaz zmenim“ . . .

„Človek brez srca!“ . . .

Zlobno se je nasmejal in ji obrnil hrbet.

Dekle pa se je naslonilo na zid, stopilo počasi, trudnega koraka črez prag in počasi odšlo proti domu. Veliko črešnjevo drevo je sipalo cvetje na pot. Klonil ji je korak in zdrknila je v travo med cvetje in zelenje.

„Rupert, Rupert“ . . .

*

„Tri rože — ali fanta ni
in moje zlato se sveti
in križ se z menoj veseli:
najlepša sem jaz med dekleti“ . . .

Zdrznil se je potnik in se čudil.

Razmršeno dekle je klečalo na križu, ki je ležal podrt na tleh — jemala je krono križanemu z glave.

„Ženin pride — daleč je! Poslal je nevesti že lišp, poročni prstan in naročil: — Čakaj“ . . .

In v predpasniku je imela škatljico in se igrala ž njo in premetovala verižice in prstane.

„Vse to mi je poslal in izbral je mene za nevesto!“ . . .

Začela je razmetovati cvetlice in šteti: „Pride — ne pride!“ . . .

„Ne, rože lažejo: Pride — ne narobe. Vsi mi ga hočejo vzeti in vse pobrati: krono skriža in tudi mojega fanta, a on je moj — samo moj . . . V kočiji pride danes . . . jutri je poroka . . . Moj ženin je — in pride — — in jaz bom njegova“ . . .

Spet je trgala žeblje iz krone in nato jo je snela s križa.

„Moj poročni venec: ves lep in zlat — Sinoči je rekel moj fant: — Krono vzemi in ovenčaj se — jaz ti dam rože — —

Sedla je k prepadu, gledala po strmi in zajokala.

„Moj Rupert . . . moj Rupert“ . . .

*

Vrh hriba je stal spet križ, a krone ni imel. Dve znamenji sta bili nad prepadom in kdor je stopal mimo se je pokrižal. Pravili so čudno zgodbo v treh vaseh o kroni, o prepadu in znamenjih . . . V viharnih nočeh pa je nekdo jokal med pečinami: morda je bil vihar, morda grom, morda nemirna duša . . .

JOŽE:

MLADIM DOMIŠLJAVIM.

Kako so prevzetni,
ošabni — poglej!
ti mladi „poetje“.
Je bilo to prej —?

S preziranjem gledajo
tropo ljudi,
ki s trdom za kruhom
se dnevnim poti.

Da eno smem reči
svobodno, prosto,
bi to le jim rekel
besedo resno:

Sama kravata
in dolgi lasje
iz norca genija,
nikdar ne store.

ZOFKA KVEDER JELOVŠEK:

OTROČARIJE.

Vlada je kaznovana. Zlaže se kar na celem, kakor bi mignil. Vsi smo že obupani nad njo. Če je treba ali ni treba: zlaže se gotovo.

„Ali si pila mleko?“

„Že davno,“ se odreže.

„Saj ni res“, jo zatoži Micika.

„Kolikokrat si bila opominjana v šoli?“ jo vprašam jaz.

„Enkrat“ pravi a drugi dan zvem od učitelja, da je bila štirikrat.

Moj mož pride ogorčen domov: Opazoval sem Vlado. Že pol ure se prepeluje z neko prijateljico iz llice v Dolgo ulico in spet nazaj. Jaz ne trpim tega neumnega spremljevanja!

Ko pride Vlada ob eni, je zasliševanje.

„Kje si bila tako dolgo?“

„V šoli.“

„Saj ste imeli samo do dvanajstih. Zakaj lažeš? Kje si hodila?“

„Nikjer, do ene smo imeli,“ in taji do skrajnosti.

Kaznujemo jo, jezimo se. Vsak dan piše popoldne, da je laganje najgrša navada na svetu, vsak dan skoraj kleči na sredi sobe in v posebno hudih slučajih dobi s šibo po roki. A koristi nič.

Zadnjič enkrat se zmisli, da nimajo šole.

„Pa zakaj ne? Kaj je danes?“

„Nič, kar tako. Sama ne vem.“

„Pa imate kakšno nalogo?“

„Računsko, se mi zdi.“

„Zdi se ti? No, lepa učenka, ki se ji samo zdi. Pokaži da vidim, kaj imate in koliko?“

Vzame torbo, išče ali računice ni.

Moj mož se ujezi. „Kje imaš knjigo? Zakaj ne paziš na svoje stvari!“

„V šoli sem jo pozabila.“

„No, jaz imam ravno v vaši ulici opravke. Pojdeš z menoj.“

„Pa če v šoli zdaj nobenega ni.“

„Šolskega slugo imate, nam bo še odprl razred, če ga bova prosila.“

Ni bilo drugače, Vlada je morala iti. Nič posebnega ni bilo zapaziti na nji.

Pridejo pred šolo. Ravno bije ura devet in v vrt priskačejo otroci doli po stopnicah.

„Slišiš Vlada, saj imate šolo!“ se zavzame moj mož.

„Da, ali naš razred ne. Počakaj me na cesti, precej bom prišla, pravi Vlada in hoče v vežo.

„Pojdem pa s teboj. Kaj bi čakal na ulici.“

„Ali ne. Nerodno je. Kaj boš hodil gori“, se brani Vlada.

„Če pravim, da grem — grem.“

„Ali mene je sram, tata. Kaj si bodo mislili, da greš z menoj gori.“

„Hudega si ne morejo misliti nič. Samo pojdi naprej. Nekako sumljivo se mi ponašaš.“

Vlada stopa po stopnjicah. Nič se ji nekam ne mudi.

„Najbrž so vrata od našega razreda odprta,“ razlaga. „Nikogar ne bo treba prositi za odpiranje.“

„Samo požuri se. Nimam preveč časa.“

„Tukaj je naš hodnik,“ pravi Vlada in pokaže na desno.

„Kar tukaj počakaj“ in hoče pustiti očeta pri stopnjicah.

„O, saj grem lahko s teboj.“

„Ali v razred nikar ne hodi. To se ne spodobi,“ podučuje Vlada. „Tukaj je četrti razred,“ pokaže na vrata in vstopi.

Moj mož čaka zunaj in se ogleduje. Ni posebno svetlo na tem koncu ali končno vendar opazi, da je na vratih, skozi ktera je Vlada vstopila, napisano: garderoba. To se mu zdi zelo čudno. Hitro pritisne za kljuko in vstopi. Sami slamniki visijo na klinih, Vlada pa stoji pri oknu, vsekuj se in gleda na dvorišče.

„Kaj pa delaš tukaj? To mi je jako sumljivo. Zdaj povej, če ne lahko doživiš nekaj prijetnega.“

Vlada molči.

„Kje je četrti razred? In kaj delaš tu?“

„Sem mislila, da je moja računica tukaj.“

„Tako, to si mislila! To ni bilo pametno, prijateljica moja, Ti bom pa že jaz pomagal poiskati tvoj razred“ in oče jo prvo za roko in jo hoče peljati ven.

„Ne grem.“

„Ne greš? Oho! Takoj povej, kaj to vse pomeni!“

„Nič.“

Vlada se vstavlja in začne jokati, očetova potrpežljivost je pri kraju, Sune jo, strese jo.

„Bo ali ne bo? Bom zvedel ali ne?!“ in zopet jo strese za rame ali že precej občutljivo.

„Jaz ne grem v razred, ne grem, pa ne grem;“ šepeta Vlada.
„Mene je sram.“

„Koga te je sram?! O, ti nesrečna punca!“ In pošteno jo stisne za roke. Drugače bi že davno jokala in kričala, zdaj pa nič.

S trudom le jo izvleče iz garderobe ven. In zdaj tudi zapazi še ena vrata konec hodnika, izza katerih se čuje govorjenje. Gori stoji napisano: IV. razred.

„Takoj pojdi notri po računico!“ zapove.

„Jaz ne pojdem, lepo prosim, jaz ne pojdem!“ se brani Vlada.

„Bomo videli!“ On odpre vrata in sune svojo cvetlico precej energično v razred.

Vrata se takoj zopet zaprejo, od zunaj se sliši samo nejasno mrmranje.

Vlada se ljubeznjivo smehlja.

„O, Vladica,“ vpraša učiteljica, „kako pa to, da še le zdaj prihajaš? In brez torbe in praznično oblečena? Kaj naj to pomeni?“

„Oprostite, gospodična,“ se zmišljuje Vlada ljubeznjivo. „Mama je bolna, pa ji moram pomagati. Samo po računico sem prišla, ki sem jo včeraj pozabila.“

„Tako, mama je bolna? To mi je pa žal. Le pojdi zopet domov, če te potrebujejo. Po računico tudi ne bi bilo treba hoditi, saj ti jo ne bi bil nihče vzel.“

Očetu zunaj se zdi cela stvar vedno bolj sumnjiva, zato končno potrka na vrata. Učiteljica vstane izza katedre in gre odpirat, Vlada pa potegne robec iz žepa in začne jokati. Vse je izgubljeno.

Oba sta bila zelo presenečena: učiteljica nad mojim možem, moj mož nad njo in še bolj nad otroci, ki so sedeli v klopeh. Razred je bil poln, kakor ulnjak.

Prvikrat si je Vlada privoščila eno prosto dopoldne izven predpisov, pa so jo ujeli. Ostala je kar v šoli in učiteljica jo je na izrečno željo mojega soproga postavila v kot, doma pa je bil opoldne še drug za našo milo Vlado zelo neprijeten račun.

Moj mož je popolnoma obupal nad vsako moralno kvalifikacijo svoje prvorojenke in prerokoval ji je najtemnejšo bodočnost. Potrebna tolažbe sem odšla drugi dan v šolo, da poizvem pri učitelju in učiteljici, če je značaj moje hčere res tako do korenine pokvarjen in če ni nobenega upanja več, da postane to nesrečno dekle vendar le prej ali slej koristen član človeške družbe.

Učiteljica mi je rekla, da je njena najboljša učenka ali da je treba paziti na njo, kakor na mleko, ki se kuha na ognjišču: malo se obrni v stran in ravno tisti hip bo prekipelo. Učitelj pa me je tolažil češ, on je bil neugnan dečko, nikoli ni bil pri miru, lagal se je pedesetkrat na dan in vsak dan je kaj skončal, kaj naredil, pobil, ukradel — zdaj pa je prav pošten in razumen človek — na svoje lastno veselje in vsekakor na korist svojih bližnjih.

Odšla sem zadovoljna domov in tragično ogorčenje mojega soproga se mi je zdelo nekoliko pretirano. Vendar je bila Vlado pod ostro komando. Ali dlje, kakor pol dana ni bila nikoli brez prigovora. Najboljše podplate zdela v treh tednih in predpasnik je v eni uri, če ne raztrgan, pa vsaj umazan z različnimi nemogočimi tvarinami: smolo, šmirom, s kakšno zeleno barvo, s sajami. — sploh s stvarmi, za ktere se vselej čudim, kje jih je iztaknila. Nogavice si — hvala Bogu! — že sama štopa a njena koža na kolenih se rada celi, zato se ne jezim preveč, če mi pride tudi pobita in opraskana domov. V spričevalu ima same ene, razun obnašanja namreč. Tisto je od prvega četrtletja v prvem razredu pa vse do danes ostalo na številki 2.

Neki gospej sem tožila te dni vse to in ji zavidala njene tri hčerke, ki so vedno lepo oblečene, v svetlih čevljkah, obleke bele brez najmanjšega madeža, laski gladko pričesani, kakor je treba. Ali gospa je vzdihovala in pripovedovala, da jih nima posebno rada, ker so premirne, prepohlevne in predobre. Ona si je vedno želela žive, poredne in poskočne otroke, zdaj pa da ima same vzorne in dolgočasne eksemplare. Bog ve po kakšnih stricah so se vrgli, čisto drugačnè so, kakor je ona. Poslušala sem njene lamentacije in uvidela sem, da je najboljše, če je človek zadovoljen s križem, ki ga ima ravno na glavi.

Zdaj je Vlada, kakor je bilo že v začetku povedano kaznovana. Včeraj je vzela, — menda zato da proslavi konec šolskega leta na posebno slaven način — nekemu dečku v razredu škatljo za peresa in jo je dala na ulici prvi deklici, ki jo je srečala s svojimi prijateljicami, ki se ravno taki tiči, kakor je ona. Zvečer sem slučajno srečala učiteljico in ta mi je povedala. Rekla mi je, da ji bo danes ukazala, da sama doma vse prizna.

Vlada je bila opoldne že doma. Dve uri sem čakala, da bo začela z izpovedjo. Pa ni bilo nič. Končno jo pokličem k sebi.

„Ti slišiš, kaj pa je bilo danes v šoli? Zdi se mi, da imaš nekako rdeče oči, kaj si jokala.“

„O, jaz ne.“

„Pa kaj je bilo? Kaj mi ne moraš nekaj povedati?“

Pogleda me. Potem pravi nedolžno: „Da opominjana sem bila. Razgovarjala sem se pri zemljepisju, pa me je gospodična poklicala. Nikar se ne jezi, Barlova Vanda mi zmiraj kaj pripoveduje, potem sem pa jaz kriva.“

Jezile so me njene hinavske oči. Tako nedolžno me je gledala, kakor ovčica. Nihče ne bi sumil nad tem angeljem!

„Slišiš, meni pa se zdi, da je nekaj družega.“

„O, nič mama. Res ne. To sem ti že včeraj rekla, da sem gospodarjevega Franci vrgla po stopnicah. Ampak si ni nič naredil. In prepisala sem eno stran iz nemške knjige za kazen, kakor si rekla.“

V meni je začelo že malo kuhati. Ti nesrečna hinavka!

Vzela sem štaberl iz police.

„Slišiš, Vlada, zdaj se pa kar hitro zmisli.“

„Ne vem, kaj misliš mama, res ne vem.“

„Roko sem.“

Zamahnila sem, zajokala se je.

„Ali veš zdaj, kaj si naredila.“

„Ne morem se zmisлити, mama.“

Še enkrat je dobila.

„No, ali si se spomnila?“

„Morda misliš . . . nekakšno škatljo . . .?“

„Prav tisto mislim, da. Zdaj boš dobila po vsaki roki še tri.

Te dve so bile za laganje.“

Jokala je ali vendar je udano držala roko eno za drugo. Pravzaprav mi je bilo sirotice žal ali človek se mora vendarle brigati, da dobijo otroci pojem o potrebnih morali.

„Zakaj pa nisi takoj rekla?“ jo vprašam.

„Mislila sem, da ne veš,“ mi je odgovorila naivno.

To je bilo sicer po njenih nazorih prav pametno ali zaradi principa sem jo dala klečat na sredo sobe.

Mala Micika je prišla od nekod. Če Vlada kleči in Micika stoji so glave obeh v eni višočini. Micika je sestro objela in poljubila, ker je bilo jako pripravno. To sicer ni bilo v program kazni ali zatisnila sem eno oko in mirno pisala pri pisalni mizi, kakor da me ne briga, če se sladi grenkost kazni s takimi izrazi sestrške simpatije.

Micika je prišla k meni.

„Robec mi daj.“

„Zakaj pa, saj ga ne potrebuješ.“

„Micika moli rubac!“ je rekla energično in dala sem ji ga iz žepa.

Šla je k sestri, objela jo je z eno roko okrog vratu, z drugo pa ji je obrisala solze.

Jaz ne vem, če je to pedagoško ali ne, toda morala sem se zasmejati in že so bile obe pri meni in so se mi laskale. Kazni je bilo konec.

„Boš še kdaj?“ sem vprašala, da rešim svoje dostojanstvo.

„Nikoli več,“ je rekla Vlada in ona je res precej originalno dekle, pa se bo za drugič že kaj novega zmisllila . . .

JOSO:

KMETSKI FILOZOF.

Na svoji kratki življenja poti sem jih srečal mnogo, ki jih je usoda pahnila v tisti kolovoz, kjer so najtežje hodili. Videl sem čevljarja, ki mi je tako filozovsko lahkomišlno zakrpal škarpe, da so čez dva dni noge dobro vedele, kako vreme je. Vedno je govoril o zvezdah in strelah ter bi jim bil rad od-

kazal svojo pot daleč daleč od njegove bajte. Profesor Dlakocep je razlagal o starih Slovanih in se ni celo leto oddaljil od njih čevljev, ki so bili baje tako zanimivi in tako poceni. Kdo ve, kako bi bil dresiral zvezde čevljar, da mu ni usoda položila v zibel kopita? In Dlakocep bi bil morda izumil posebne nevidne čevlje, ki se ne bi bili nikoli raztrgali. Ampak usoda se rada zabava na račun nas revnih zemljanov, to je jako občutil filozof Jure —

Rojen je bil, sam ne vem kje, pa saj to je postranska stvar, glavno je, da je bil rojen. Če nas ne vara ustno poročilo, so mu postavili za cilj življenja, da bo pasel koze, ker pa v naših krajih ni koz, se je zadovoljil z ovcami. Ko je imel za sabo šest pomladi, oziroma pet, kajti šesta je bila še nekje daleč za morjem, je občutil prvič vso sladkost ovčjega pastirja. Lepe bele hlače iz domačega platna je nategnil Jure in si odrezal palico v najlepšem leskovem grmu. Preštel je vse ovce, zakaj že takrat je kazal, da tiči nekaj v njem, kajti šteti je znal že do sedemindevetdeset. Vseh ovac je bilo devetnajst, belih, črnih in pikastih, da se je Juretu treslo srce od veselja, ko je gledal to pestro in miroljubno družino. In Jure je gnal ovce na planino. Pomladni veter je mehko pihal od morja, ovce so bleketale, Jure pa je žvižgal na svojo piščal, da je naenkrat oživila vsa planja. Tu je tudi dobil Jure prvo kal svojega filozofiranja; Nekoč sta se namreč jako sprla dva ovna, menda zaradi lepe črne ovce; Zaganjala sta se tako hudo drug v drugega, da je eden odletel daleč v stran in pritej priči tako zadel ob Jureta, da se je Jure trikrat prevrnil. Revni oven, nikdar ni več smel priti v bliženo lepe sosedke, samo od daleč jo je žalostno gledal. Jure pa je spoznal, da je v tem revnem življenju najbolje za tistega, ki je tako močan, da lahko brčne s poti svojega milega neprijatelja. Drugi važni trenotek za Jureta pa se je odigral na veliki teden pri Fari. Fantki so „tolkli post“, nekdo pa je baje nalašč ohladil po Juretu mesto po deski: in Jure je z žalostjo spoznal, da ne marajo med sabo njega, ker je preimeniten, kajti njegovo kraljestvo se je raztezalo čez dvajset ovac in ovnov, dočim drugi niso imeli ničesar. Tako je Jure videl da bo najbolj zanj, če ostane pri svojih ovcah na planinah, in Jure je tudi ostal. Pa prišlo je dvajseto leto in Jure se je slovesno pridušil trikrat zaporedoma, da ne bo več pasel ovac, in ni hotel več pasti. Ni maral več za svoje lepe coklje, ki so se svetili na pomladnjem solncu, ovac ni hotel več videli niti slišati o njih, kajti to je bilo že premalo zanj. Prelenaril je vsak dan štiriindvajset ur in opazoval lastovke, ki so tako veselo prihajale od juga. Ko je odšla velika noč in se je bližal nabor, je začel Jure premišljevati, kaj bi bilo bolje, postati general, ali nastopiti pri farni cerkvi za mežnarja. Dolgo je premišljeval, nazadnje pa se je odločil, da postane general. Ampak človek ima smolo in Jure jo je imel tudi. Pri naboru je Jure rekel, da bi bil rad general, ampak tisti neumni ljudje ga niso razumeli in so so mu smejali

ter ga vprašali, kaj je; in Jure jim je z vso slovestnostjo zatrdil, da je najimenitnejši ovčji pastir celega Kostela, da pa je zdaj odložil to čast; gospodje so ga bodrili, naj le pase naprej, saj je to tudi imenitna služba. Ko je prišel Jura od nabora, se je napotil naravnost k fajmoštru, ampak k nesreči je bil že drugi nastopil to imenitno karijero. Zdaj je zopet pohajal Jure cele dneve po vasi, govoril o vojskah in generalih, o egiptovskih kokoših in o mežnariji, k maši pa ni hotel hoditi; babe so rekle, da je staroverec, moški, da jc brezverec, dekleta, da je filozof, kar je pomenilo, da ni vse v redu v debeli Juretovi glavi.

Jure se ni brigal dosti za take govorice in je zatrjeval pri vsaki priliki: „Saj vi ne veste, kako je to, če bi bil jaz za generala, bi si kupil tako harmoniko, da bi jo komaj peljalo par volov in jaz bi bil imeniten človek; ampak če so pri vojski tako neumni, da me niso hoteli vzeti, jaz ne bom pasel koz in mir!“ Harmonika se mu je zdela neločljiva od vsakega stanu, celo od generalskega. Tu je umrla Juretu teta, ki mu je zapustila polpodrto bajto in toliko denarja, da je Jure lahko kupil staro harmoniko. Cel dan je hreščalo po bajti, da se je tresla streha, ki je bila vsa razstrgana in da so bežali ljudje mimo po cesti. Pa harmonika mu tudi ni hotela storiti prav, ampak Jure jo je ljubil vseeno, če prav je bila bolna na plućih, kakor se je izražal. V sredi njegovega natezanja pa ga je zopel potreslo nekaj. Jure je bil star petindvajset let in se je neizrečeno prvič in zadnjič zaljubil. Kaj bi ga obsojali, ljudje božji, saj vemo vsi, ki smo že bili zaljubljeni, kako je to sladko, kdor pa še ni bil zaljubljen, naj to stori brz, da okusi vse sladkosti tega življenja. Jure je gledal podnevi za brhko Uršiko, ki je imela rdeča ličeca kakor piruh na veliko nedeljo, ponoči pa je pošiljal svoje zdihe proti luni, tolažnici vseh srečno in nesrečno zaljubljenih. Nekoč ga je prijala želja, da bi zasviral pod oknom svoje ljube najlepšo pesem; Uršika se mu smejala nekaj časa skozi okno nato pa so prišli fantje ponočnjaki, vzeli so Jureta in harmoniko in skopali oba v koritu, ki se nahaja ob cesarski cesti nad mojo vasjo. Kopel sicer jako prija zdravju, ampak to pot ni bila dobra za Jureta, še manj pa za njegovo harmoniko; Jure je kašljal par dni in pozabil na svojo ljubezen, harmonika pa je dobila jetiko za vse večne čase in Jure je ni mogel ozdraviti. Ko je videl, da ga nesreča tako otepa, je začel gledati v poln kozarec, vina namreč; saj par grošev je imel še od svojega pastirjevanja in bajta je bila tudi nekaj vredna.

Krčmar je bil pameten kakor vsi krčmarji tega sveta, je dajal Juretu vina, saj bajta je stala trdno in ni mogla uiti; Jure je mirno pil po dnevi, ponoči je začel včasi kričati in razsajati in krčmar ga je takrat navadno vrgel na gnoj, ki je prav po nekrščansko dišal za hišo. Zdaj ni več govoril Jure o kokoših ni generalih, niti ni natezal harmonike, ampak napil se je vsak večer in zaspal pri luči zvezd in nekdanje tolažnice lune.

Nekoč je pogledal pregloboko in preširoko v kozarec in jo je pozno kolovratil proti domu. Tam na Završu, kjer baje straši, mene je tudi enkrat, ko sem šel pijan mimo, pa so se mu noge zapletle in odletel je pod cesto na skale, da ni nikdar več videl svoje polpodrte bajte. . . . Različni so izreki velikih mož na smrtni postelji. Goethe je rekel: „Luči, več luči!“ Napoleon: „Ljubil sem te, Paris!“ Jureta pa je slišal nekdo, da je rekel: „Hudič, kam pa letim?“ . . . Žal mi je tebe, Jure, če bi se bil rodil pod ugodnejšo zvezdo, bi bil morda postal velik vojskovodja, morda virtuoz na harmoniko, morda Jure s krvjo in mesom in nič drugega . . .

IVAN WASTL:

DR. BRINEC IN USODNE PUŠNIKOVE GARE.

Dr. Brinec se je udobno usedel v naslanjač, prižgal fino cigareto in si oddahnil „Kakšne ceremonije, preden si človek za silo ureči,“ je pomislil, puhajoč dišeči dim pred se in gledal skozi okno v lepi majev dopoldan. Bil je to mlad človek in po poklicu zdravnik. Nastanil se je v mestu H., kjer bo pričel svojo prakso. Ravnokar si je uredil svoje stanovanje in zdaj se je usedel k oknu, da nekoliko opazuje poulično življenje. Pa on je bil sin mesta in ga ni posebno brigalo mestno življenje; bolj se je brigal za mestne hčere, — pomislite dragi, da je bil še mlad in neoženjen! Tu moramo pripomniti, da se pri tem svojem početju, ni nagibal čez oknom, kakor kak pijanec, ampak, da je lepo skrit za bujnimi zavesami, gledal na ulico. Videl je pa ravno to, kar bi videl tedaj, če bi se bil nagnil skozi okno, samo s tem razločkom, da bi ga tedaj mestna inteligenca spoznala za buteljna, tako pa ostane olikan in dostojen. Genialno, kaj ne!

Naveličal se je zijanja. Ozrl se je po sobi in pomislil nase „Kar nič bi ne škodilo,“ je pomislil, „ako li prišel zdajle kak bolnik, da bi se zaslužilo. Seveda potrpljenja bo treba, kar na kup ne bodo leteli.“

Vstal je iz sedeža, zapalil novo cigareto in pričel stopati po sobi. V duhu si je predstavljal udobno življenje, kot si ga je mogla predstavljati njegova domišljija. Ko se enkrat razve njegovo ime po mestu in okolici, bodo začeli prihajati bolniki od vseh strani. In on bo zdravil. K daljnim bolnikom se bo vozil, prihajali bodo po njega z lepimi kočijami in krasnimi konjiči in tako bo vedno imel premembo; živel bo kakor grof. Nazadnje si še privošči ob strani lepo in dobro soprogo in tedaj — tako si je mislil tedaj bo njegova sreča dopolnjena, kakor si jo je predstavljal že v „brezskrbnih“ dijaških letih. Ustne so se mu

raztegnile v dobrovoljen nasmeh in nikoli se še ni čutil tako zadovoljnega, kakor ravno sedaj.

Nekako isti čas pa je zbolela v vasi Sele dobre tri ure hoda oddaljeni od mesta, kmetica Pušnica. Pometala je poslovsko izbo, ko se ji je naenkrat zavrtilo v glavi in zgrudila se je na tla. Njen mož, gospodar Pušnik, je slišal ropot in hitel gledat. Kmalu je bila vsa družina zbrana okrog nezvestne gospodinje in močili so jo z vodo in svetovali kar je komu v glavo padlo. Čez dobro uro se je spet zavedla in takoj je letel pastir k fari po „gospoda“ in gospodar se je jel odpravljati v mesto po zdravnika. Sicer se je to zgodilo v Selih v vsakih petih letih enkrat, ali Pušnik je ljubil svojo ženo in potreboval pridno gospodinjo. Zatorej je velel nemudoma napreči jarem volov in pripraviti velike volovske gare (dvokolnico), katere bi posebno dobro služile v kaki veliki trgovini namesto tehtnice.

* * *

„Pot je dolga in huda,“ pravil je Pušnik, „in taki gospodje so rahli in si pustijo postreči.“

V kratkem sta stala vola vprežena v „gare“ pred hišo. Stari hlapec Miha zdaj ni poznal počasnosti, ker se je bal za dobro gospodinjo. Mnogim gospodarjem je že služil, a še nobena ni tako redno kuhala v ječmenu in krompirjevi juhi parkljev, ušes in druge glavine in manj vredne ostanke od veličastnih koln na Pušnikovini.

Oče Pušnik je prinesel na gare še veliko „bano“ za „aranje“ svinj, jo trdo privezal na gare, nastlal na dnu mehke in suhe praproti, češ: gospoda je razvajena in če se hoče kaj opravit, se ji mora postreči. Vsedel se je v bano in pogнал vola.

Po dolgih dveh urah je privozil v mesto na trg moško sedeč v garah. Malomarno je kadil svoj vivček in oblastno in samozavestno gledal okrog sebe, ter se prav malo brigal za radovedna mestna zijala, ki so se trumoma zgrinjala okrog njega. Le kadar so že preveč predrzno tiščali vanj je jezno mahnil z bičem preko glav, da se je kriče razletela mestna svojat. Zavozil k hišam in gledal na napise. Brati je pa oče Pušnik znal — to moramo priznati v njegovo čast. Tu je naenkrat zagledal nad obokanimi vratmi napis „Dr. Brivec, zdravnik. Oddehnil se je in izstopil...“

... Dr. Brinec je prišel ravno do okna, ko je zagledal na zgornjem koncu trga čudnega voznika našega znanca Pušnika.

„Ha! Ha! Ha!“ Zasmejal se je na glas, „to je genialno! Kakšna slika iz ulice! Krasno! Da sem slikar, takoj jo imam na platno.“ In z vidnim zanimanjem je sledil vozniku in njegovemu dejanju. Videl je kako je zavozil k hišam in kako pazno motri napise. In ko se je končno ustavil ravno pod njegovim oknom, zlezal iz gar in izginil v veži, obšla ga je huda slutnja in globoko si je šel po sapo.

V tem se je začulo spodaj v veži govorjenje in kmalo nato so zabobneli težki in okorni koraki. V nekaki omotici se je sesedel v naslanjač. „Kaj . . . ?“ je pomislil, „kaj če je . . .“ Dalje ni utegnil razmišljevati, kajti tedaj so se odprla vrata in v sobo je stopil oče Pušnik v eni roki klobuk, v drugi svoj vivček, iz katerega se je še kadilo.

Obstal je pred skoraj zastrašenim zdravnikom in dobrohotno se smejoč dejal:

„Ljubi mladi in lepi gospod! Neko ponižno prošnjo imam do vas. Pred tremi urami mi je zbolela moja žena in zdaj sem tukaj in vas prosim, da bi hoteli iti z mano. Pa saj vam ne bo treba iti saj imam spodaj . . .“ Revež je pa zdaj slabo naletel. Dr. Brinec je nehote vstal iz sedeža in kakor zblaznel odskakovalo je kričal pred prestrašenim prosilcem:

„Ha! kaj mislite, da sem jaz kak pijanec, kak potepuh, kak rokomavh ha! Spravite se mi s svojimi garami spoti.“

Čez čas se je razburjenemu sinu mestne razvajenosti in ugodnosti podela jeza. Dal se je poučiti o bolezni Pušnikove gospodinje in dal pokazati smer, kje ležijo Sele. Pušnik mu je pokazal proti goram.

Na trgu, kjer bi se imel uvesti v za oba dovolj prostorno bano, je bil spet križ z njim. Za nobeno ceno ni hotel storiti tega. Ko so se po dolgem sporekanju z voznikom, začuli iz narasle množice porogljivi glasovi:

„Zdravnik se bo pa v gnojnih garah vozil k bolnikom na kmete,“ buknila je možu vsa kri v glavo, da je pobegnil iz trga in čakal zunaj mesta na Pušnika. Ujezen oče se je sam usedel v „elegantno“ napravljene gare in godrnjal čez gosposko nezadovoljnost in preobjestnost.

Tudi zunaj mesta ni hotel zdravnik sesti na gare, ampak hodil v precejšnem razdalju sitnih gar. Bolj kakor sta se oddaljevala mestu, bližje garom je prihajal zdravnik. Sprva je od daleč kričal nad Pušnikom in mu očital njegovo neotesanost in kako sramoto mu je napravil. Ko bi ne bil tako dober človek, bi nikoli ne bil šel z njim. Čim dalje, tem grša je bila tudi pot. Dr. Brinec je molčal, Pušnik istotako.

Ta je trdovratno sklenil da bo ne bo več „svatoval“ sitnega zdravnika na gare. Toda ta se mu je s sladkim nasmehljajim na ustnih kar na enkrat približal in meni nič tebi nič prisedel k njemu. Tudi se nič ni več jezil na gare, za pijance, potepuhe i. t. d. Če še omenim da je Pušnica ozdravela je končana in opisana prva pot Dr. Brinca k bolnikom na kmete.

JOZI.

V vinarni je sedela mala družba: pri eni mizi naše starejše hiše z gospodično Jozi, pri drugi midva mlajša „bruca“, kot bi se ne poznali.

V svojem pogovoru se nisva zmenila za njih dovtype in šale. Prijatelj Ivo mi je ravno pripovedoval smešno dogodbico o stotniku, ki je izgubil sabljo, ko se je sosednja miza prešerno zasmejala.

„Kaj neki imajo?“ je vprašal Ivo prekinjen.

Ozrla sva se tja. V tem zopet smeh. Gospodična Jozi je bila rdeča in razburjena.

„Najbrže se norčujejo ž nje.“

Smeh se je polegel in govorili so zopet ko preje, sicer živahno, drug v družega, ali vendar ne preglasno.

„Glej, kakšna je“, je spregovoril tišje Ivo, „se spominjaš?“ Spomnil sem se na večer, ko sva jo vprvič videla v vinarni in na Ivove besede: „Kaj se ti ne zdi, kot bi zašla“ . . . Bila je mlada, s svežo barvo na licih; pogled miren in zaupen. Danes: upadla in bleda z utrujenimi očmi.

„Pa kje sem končal?“ je vprašal Ivo. „Da, že vem!“ In pripovedoval je dogodbico do konca. Poslušal sem ga, kot bi se bal, da mi ne uide kaka beseda. V tem sva prezrla, kaj se je zgodilo pri sosednji mizi, ki se je zopet na vse grlo smejala. Gospodična Jozi je naglo vstala in hotela oditi.

„Ali ostanite vendar, Jozi, saj je bil samo špas!“ je dejal eden.

Odkimala je odločno in vzela svršnik.

„Ne razumete — slabo ste razumeli“ . . .

„Aj, naj gre, pusti jo . . . Kaj si neki domišljuje ta neumna deklina.“ je dejal porogljivo Häusler. „Veste, kaj — prodajmo jo. Ti — Kozjak, prodaj jo za liter vina, kot sem jo jaz tebi . . . bomo zopet pili!“

Ivo se je stresel in vstal. Tudi v meni je zavrelo. Pogledal sem na Jozi. Stala je nepremično pri vratih.

„Halo! Kdo jo hoče — za liter vina!“ je zaklical Kozjak, „Kdo?“

„Za pol litra — jaz!“ se je oglasil Rüger in nesramno pristavil:

„Več ni vredna!“

„Ho, ho! Bravo!“ so potrjevali veselo tovariši.

Jozi je prišla krčevito za kljuko.

„Šufti!“ je zakričal Ivo in ker so preslišali je ponovil:

„Šufti!“

Häusler in Kozjak sta skočila pokoncu in planila k najini mizi.

„Kdo? Kdo je to rekel? Kdo? Prokleta!“

„Jaz!“ je odvrnil Ivo razburjen ali odločno.

„Ti, proklet! . . . Kdo je šuft?“

„Vi!“ se je odzval Ivo.

Priskočili so še drugi in vsi vprek kričali: „Kdo? Sem jaz šuft? Preklicat! Takoj!“

Ivo je ostal neustrašen. Ko mu je Häusler zagrozil s klofutamami, če takoj ne prekliče, je mirno odgovoril: „Ne prekličem! Vaše početje je tako nesramno, da vas drugače ne morem imenovati.“

V tem sta padli klofuti: ena od Häuslerja, druga od Kozjaka.

„Jaz dam tretjo!“ je siknil Rüger in hotel udariti. Jaz sem odskočil in potegnil samokres.

„Ne! Nihče!“

Häusler in še eden sta me hotela zagrabit.

„Proč, sicer“ . . .

Krajno razburjen sem se stisnil v kot in čakal.

Rüger in še trije so potisnili Iva skozi vrata.

„Sedaj še tega. Sem!“ je kričal Häuser, kazoč name.

„Naj izstreli, večkrat ne bo. Sem, tovariši!“

Bil sem obkoljen — Nekdo je neopaženo stegnil roko in me zagrabil.

„A-a!“

Š silo sem se izvil in udaril s samokresom po roki; bila je Kozjakova.

Glasi pok in prasket svinčenke, ki je zletela v strop.

V vratih se je pojavila policija. „V imenu postave!“

Razmaknili so se in napravili prostor.

„Kdo je streljal?“

Pokazali so na me.

„V imenu postave — izročite nam orožje!“ Oddal sem revolver.

„Zakaj ste streljali?“ Drugi: „Imate orožni list?“

„Imam!“

„Pokažite!“

„Nimam pri sebi!“

„Vaše ime?“

„N. N. Tu je legitimacija!“

„Zakaj ste streljali? . . . Odgovorite!“

„Prisiljen — pravzaprav pa po nesreči. Orožje se je samo izprožilo.“

„Tako?“

Oglasili so se tovariši: „Ni res! Na nas je hotel streljati.“

„Torej, kaj?“

„Rekel sem, da se je orožje samo izprožilo. Nekdo — tu, mislim, Kozjak me je zagrabil za roko, jaz sem jo izvil, udaril s samokresovim ročajem in se je izprožilo. Kroglja je obtičala v strop“ . . .

„Kje?“

Pokazal sem na strop, kjer se je poznala mala luknjica in lisa odpadlega ometa.

„Dobro, greste z nami na komisarijat, da tam zaslišimo, kako in kaj. Vi, gospodje tudi!“ je pristavil, obrnivši se k drugim. In smo šli. Pred vrati je bilo precej ljudi, kljub pozni noči.

Na poti sem razmišljal, bi-li povedal, zakaj se je vse to zgodilo, ali bi zamolčal, ker bilo je nekaj tako umazanega, da sem se sramoval sam, če tudi oni niso bili moji kolegi.

Stali smo pred komisarjem, ki je zaslišaval. Godilo se mi je slabo in kazalo je vedno slabše. Bil sem sam, nobenega ni bilo, ki bi mi pritrdil. In pregrešil sem se — čutil sem že sam — proti varnosti življenja. In še brez vzroka, kajti, kar se je zgodilo, je bila le „šala“, dasi sem povedal vse. Komisar je verjel njim in pravica je bila na njihovi strani.

... Sedeli ste pri drugi mizi in sami ste rekli, da ste imeli pogovor s prijateljem ... To so izpovedali in potrdili vsi, da je bila stava za liter“ ...

Hotel sem ugovarjati.

„... ali za pol litra“, je nadaljeval komisar, „pride-li ona užaljena gospodična nazaj ali ne“ ...

Kako krasno je bilo zavito. Rüger je v svoji bistrournosti našel krasno laž in jo povedal tako naravno, kot bi bila resnica. Tovariši so mu veseli hitro in soglasno potrdili.

Tu sta vstopila Ivo — opraskan, z raztrganim rokavom — in Jozi. Položaj se je obrnil.

Komisar je zrl trdo in zaničljivo na one, katerim je preje verjel.

V meni je vladal čuden občutek — zdelo se mi je, kot bi vedel cel svet za to strašno umazanost, od katere sva oškropljena i jaz i Ivo in Jozi, Jozi! ...

Trenoten molk je prekinil komisar, obrnivši se k meni z besedami:

„Da — sedaj sodim drugače ... ali vaš pregrešek ostane kljub temu —; varnost življenja! — jaz bi vam oprostil, ali instanca nisem — to napravi sodišče. Ni se vam treba bati ... revolver pa — saj je ta vaš — dobite nazaj, ko se izkažete z orožnim listem.“ —

... Po enem tednu sem stal pred sodiščem in bil obsojen radi prestopka varnosti življenja na 50 K globe.

Izgovor.

„Vi ste vendar obljubili, da onih 100 K, ki smo Vam jih posodili pozimi, vrnete pomlad!“
 „Oprostite milostiva, rpi letos spomladi sploh nismo imeli.“

Ljubitelj prirode.

Postopač: „Res prekrasna pokrajina, samo tista piklhauba v ozadju mi skazi ves utis.“

Sočutiteljica.

„Micka, zakaj se pa tako jezite?“
 „Oh, milostiva mi je dala odpoved.“
 „A zato se jezite? Vam čestitam.“

V majevi ljubezni.

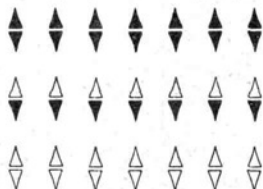

Ona: „Ah Viljem, ali me v resnici ljubiš?“
On: „Imaš mogoče zapisnik s seboj?“
Ona: „Da, imam ga.“
On: „Torej bodi tako prijazna in si to enkrat napiši, da mi ne bo potreba ponavljati vsakih pet minut.“

64. Računska uganka.

Marija Jurča, Ljubljana.

Oče je imel 3 sinove in 21 vin-
skih sodov, katerih sedem je bilo
polnih, sedem do polovice napol-
njenih in sedem praznih.

Kako je mogel razdeliti, da
je vsak sin enako vina dobil?

65. Plot.

Vekoslav Burja, Ljubljana.

a a a a a c e
e e e e
j n r š
v v z z

V vodoravni vrsti naj se čita
ime slov. prirodo pisca!

66. Homonim.

Tinček na Primorskem.

Ah, to — na tej poti!

Vsak — — lahko usodepoln
za me, če se mi spodrsne.

67. Besedna uganka.

Branko iz Bočne.

S treh črk sestojeca beseda
ti zvesto žival imenuje:
s treh drugih takisto ti druga
letečo zaznamuje.
Zveži pa zdaj mi obe
rastline prevažnega dela to je ime.

68. Vizitnica.

Ivanka iz Prage.

Juri Sanja

V imenu je skrit poklic osebe.

69. Šaljivo vprašanje.

Mihael Pustišek, Zdole.

Katera žival je najpridnejša?

70. Konjiček.

Radislava, Trst.

	sem	strah	se	ni	
si	bal	na	sreč	in	u
dol	že	up	pu	in	no
slo	zaj	zno	dal	sem	ce
li	go	vo	je	stra	pal
	pra	hu	u	sr	

71. Uganka.

Franja Kozjek, Vače.

Beseda čuj me gospodar, pomeni
star denar,
črko spremeniš, godovni dar dobiš.

72. Tajinstveni napis.

Marta Gobec, Šentjanž.

Slvnc, rbt nrdn klk!

73. Številna uganka.

Vekoslav Burja, Ljubljana.

1 2 3

2 4 2 = del glave.

3 2 1

74. Kraljeva pot.

Sava Burić iz Emone.

bi	hra	ski	van
st	te	slo	rod
od	ov	po	je
br	vo	zil	ko

sko	slo	je	mor
van	si	či	ad
daj	Bu	ri	sko
nek	lo	bi	jan

75. Besedna uganka.

Mihael Pustišek, Zdole.

Prvo je reka velika,
drugo pokrepi bolnika;
zveži s črkico oboje,
vsak narod ima svoje.

76. Vizitka.

Eduardovič iz Polzele.

Martin Ič

V imenu je skrit poklic osebe.

77. Magični kvadrat.

Ivan Križman,
Sv. Ivan.

a	a	a	a
a	a	d	d
g	g	i	m
n	r	r	r

Rešitev ugank v 8. številu.

57. Kolo, dvor, kolodvor. 58. Desert Delicat. 61. Sraka, Koper, Sra-koper. 62. Nevesta. 63. Zagreb, Gorica.

60. Zastava strta, skrhan meč,
končan je boj strašno besneč,
Bolgarska tožna prosta ni,
zastonj si tekla, draga kri!

VSEBINA: FRAN TRATNIK: Rudar Peter in njegov sin — ZO-RENSKI: Karavana ... — NARTE VELIKONJA: Zgogba ob križu na prelazu. — JOŽE: Mladim domišljavam. — ZOFKA KVEDER JELOVŠEK: Otročarije. — JOSO: Kmetski filozof. — IVAN WASTL: Dr. Brinec in usodne Pušnikove gare. — G. D. VRSNI: Jozi. — Smešnice. — Uganke.

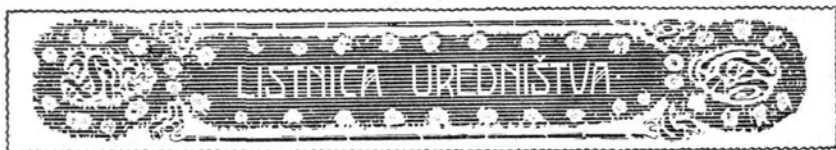
Izdajatelj in za uredništvo odgovoren: F. Vydra v Pragi VIII.

Tisk firme Binko in Zika v Pragi II., Vodičkova 22.

DVOJNO VESELJE.

Na koncu vrsta je prepeval na visoki jelši slavec. Njegov glas je donel tako čuteče — a žuboreči potoček, vijoč se po sveži livadi pod vrstom, niti sumeče breze, niti cvrčeče kobilice v rosní travi niso mogli razumeti, zakaj je slavček tako žalosten. — Razprostrl je peroti, zletel in le tiho je donela njegova pesem. Na drugem koncu vrta se je vsedel na vejo starega oreha — ravno pred malim okencem — in žalostno gledal v tiho sobico — ter pel V temnem kotičku se je vzpela postava deklice, pristopila je k okencu — in dvoje črnih oči je zazrló ven. „Ah, mali ptiček, vendar zopet doma! Ze dolgo se nisva videla!“ Pa tudi sedaj ni jokál slavček — srcece se mu je razveselilo in v zraku je donelo broj jasnih in iskrih melodij. Dozdevala se mu je danes tako krasna — tako kot pomladna stolista vrtnica. In slavček je pel, pel o malem gnezdecu na jelši, pel o ljudeh — in o pomladni stolisti vrtnici. — — — — —

V bližini pa je hitela čez cesto veselo pojoč gospodinja in nesla nekaj v roki. Ustavila se je pod drevesom, poslušala nekoliko trenutkov slavčeve pesmice ter zašepetala: „Kako se zna ta ptiček veseliti v naravi! Pa le poj, le poj, vsaj sem tudi jaz vesela! In se blaženo posmehovala svojemu bremenu. In ko je hitela domov, je še veselo klicala: „To se nese, to je veselje nesti! No, vsaj je vendar to zavitek Vydrove kave!“

Valgijev: Prav fletni ali nekoliko banalni verzi. Take robe se pri nas naredi na funte. **V. Z.:** Kar sem Vam rekla prvič, velja še vedno. **Srečko:** Vaša pesem me je spomnila ene naše narodne, ki mi je pa bolj všeč. Dokler ne bo šlo boljše se nikar ne trudite.

Milan. Nesrečni zaljubljeni fantje! Kar mi pošta prinaša — sama petošolska ljubezen! Tudi o „čolnici na morju nemirnem“ se je pelo pri nas prečestokrat. Bodite originalnejši. **P. L. S.** Vaš častilec bo prav srečen, če ga obveselite tu in tam s plodovi Vaše muze. Na Parnas pa težko, da Vam dovolijo pristop.

Sinoči sem bila v vrtu,
oblačen večer je bil,
vendar nemirna čutila
v srcu mi budil.

Na vrtni ograji slonela,
veter je lašno šumel.
od lepih in sladkih spominov,
na lice mi solze priveł.

Alfonso, Vesna: Nič! **Ugankarjem:** Kratke, originalne in duhovite uganke so mi dobrodošle!

= Oglasi. =

Po najnovejših ministerskih odredbah nedostavlja telefonična uprava telegrame od 1. vel. srpana, če na istih ni izrecno pridejana beseda „telefon“. Nočemo se spuščati v kritiko novega zakona, ki ima namen, da bi poštnemu erarju prinesel kak krajcar, v škodo dobrih stvari. Ko pojde gospod svetnik, ki si je izmislil to novico, v penzijo, pride drugi, ki nam obrne drugače. Je že tako, nekaj novega se mora napraviti, če bi tudi ne bilo nič vredno. Prosimo Vas, da blagovolite, kadar si hočete kaj telegrafično naročiti (to zlasti pri otroški moki), nasloviti: Vydra – Praha, telefon 2433.

Častno nagrado dveh dukatov, za imenovanje „Julepa“ sadnih sokov, smo izročili predlagatelju gospodu Ph. Dr. Č. Zibrtu, univ. profesorju in bibliotekarju v muzeju kraljevstva češkega t. č. v Kostelci nad Vlt. Dovoljujemo si javno se zahvaliti za vse zanimanje, s katerim so se udeležili glede te zadeve na tisoče naših odjemalcev.

Dano nam je bilo mnogo navodil in predlogov, a mi vse to shranimo v spomine našega zavoda, ki bodo nekdanj govorili o tem, kako ste nas s svojo udanostjo počastili.

? NEBOGNANA PLAČILA:

Pošiljatelj		Dan	Pošt. hranil	Pošiljatelj		Dan	Pošt. hranil
Bevar Zofija,	Radeče	26./5.	10 4:50	Pegan Marko,	Capodistria	7./3.	10 4:50
Lesar Anna,	Gorenja Vas- Ribnica	27./4.	10 37 60				

Nepodpisani plačila.

Kraj ali pošta	Dan	Pošt. hranil	Kraj ali pošta	Dan	Pošt. hranil
Badljevina	12./6.	10 4:50	Sv. Jakob v Rožu.	3./5.	07 4:50
Bistrica Boh.	8./5.	05 4:50	Šostanj	16./11.	09 4:50
Cilli	12./6.	10 4:50	Žiri	20./12.	06 4:50

Gori!

draga gospodinja. Če ste pozabila
naročiti Vydrovo kavo, izvolite to
naročiti sedaj.

Pripravno steklenico

za Vydrovo žitno kavo priporočamo vsem svojim gg. odjemalcem. Ima zabrušen zamašek, tako da se v nji kava v doglednem času sploh ne izdiši. A gre vanjo skoro cela poštna pošiljatev, ker drži 8 litrov.

To steklenico dajemo za tovarniško ceno: **2 K 20 v.**, zabojček 48 v., poštnino pa tu plačamo in si jo zaračunamo.

Polne steklenice ni mogoče pošiljati, ker bi se razbila.

NOVOST. STEKLENICE ZA VYDROVO OTROŠKO MOKO.

Za večkratno potrebo, priredili smo za našo otroško moko steklenice. Kupite si jo enkrat za vselej, z daljšo množino jo pa le dopolnjujete. Je lepe oblike, iz čistega belega stekla za 80 vin. Napolnjena 3 K 20 vin. Z ozirom na steklenico pre naredili smo tudi zamotanje za celi $\frac{1}{2}$ kg. Vydrove otroške moke.

Mnogo mamic naroči 3 kg. moke naenkrat, ker taka pošiljatev gre poštine prosto. Komur ljubo, blagovoli si to steklenico naročiti. Na koncu ostane gospodinji vedno praktična bodisi za kavo, sadje in t. d.

Važna opozoritev!

Da ne bi prišlo do nesporazumljenja, si dovoljujemo cenjenem P. T. odjemalcem omeniti.

„Vydrovo“ žitno kavo pošiljamo popolnoma zase 5 kg franko za 4 K 50 v.

Če si naročite druge izdelke v nižji ceni kot 6 K, pripade poštnina v Vaše breme. Pri naročilu sočasno z Vydrovo kavo plačamo poštnino sami, če je račun iste večji kot 6 K.

„Julep“ sadni sok se pošilja samo po železnici ter sene more vračunati v znesek 6 K — da bi bila pošiljatev pošte prosta. Samo 50 steklenic pošljemo franko na zadnjo postajo. Steklenice sprejemamo nazaj po 10 vin, če se jih vrne na postajo „Stará Libeň.“ —

Vydrev malinovi grog
ne alkohola prosta,
toda preizborna pi-
jača iz svežih gozd-
nih malin. Podaj ga
gostu, jako bo pre-
senečen. Steklenica 2 K.

Vydrova tovarna
hranil, Praga VIII.

**Alli je delikatna ta
Vydrova gorčica!**

Izvrsten priboljšek k me-
su in klobasam. In to
bodiš francoska, fino
zmleta, ali pa kremžka
zrnata.

Stekl. $\frac{1}{4}$ kg. — 80 vin.

**Vydrova tovarna
hranil, Praga-VIII**

Vydov „Buhtin“
je dišava za pecivo. Pri-
hrani gospodnji trud in
skrb. V njem je vse,
kar je potrebno za dobre
buhteljine. Je jako izda-
ten. Steklenica ¼ kg. 1 K
Vydova tovarna
hranil, Praga VIII.

Deset zapovedi o Vydrovi žlti kavi.

1. Vydrova žitna kava je dar Božji; je *redilna, zdrava in nadomesti* zrnato kavo, za drag denar k nam dovažano.

11. Iznebi se *predsodka*, da iz žita ne more biti kava; *iz njega je kruh*, zakaj bi ne poskusili?

III. Vzemi $\frac{1}{4}$ Vydrove in $\frac{1}{4}$ zrnate kave, ter jo po navodilu pripravi. Zrnato kupuj samo najboljša vrste.

IV. Otrokom dajaj samo Vydrovo kavo. Radi
jo pijo in ugaja jim.

V. Vydrovo žitno kavo *pokuhaj* in ne trpi, da bi se priprava iste le zanikerno vršila.

VI. S cikorijo oprezno ravnaj, ker ona da
barvo, *kazi pa okus kavi.*

VII. Z rabljenjem Vydrove žitne kave si *priraniš* ter to gotovo na drug način dobro porabiš.

VIII. Nepozabi *prisporočati* Vydrove žitne kave. Privošči tudi drugim tako dober zajutrek, kot samemu sebi.

IX. Cena je nizka: 5 kg. za 4 K 50 v, poštine
prosto. *„Domači Prijatelj“* mesečno zastoj.

X. Naslov si dobro zapomni in se ne pust
z drugim motiti: *Vydrova tovarna hranil, Pra
ga VIII.*

== Vydrov ==

Julep jabolčni

čisti jabolčni sok in zrelih
jabolk. Moderna pijača za
abstinente.

$\frac{1}{2}$ l. stekl. 40 vin.

**Vydrova továrna hraní
Praga VIII.**

Vydrovi oblaci

Maslene v škatlji po	
25 kosov	2 K
Desertke v škatlji po	
50 kosov	3 K
Destinke v škatlji po	
40 kosov	2 K

Vydrova továrna hraní,
Praga VIII.

**Vydrove
juhne konzerve**

škatlja za 25 porcij juhe 1 K
50 vin. Gotove do soljenja.
Lonček vode, 5 minut ku-
hati, in imaš mila gospodinja,
dobro juho. Gotovo nas po-
hvališ.

**Vydrova tovarna
hranil, Praga VIII.**

škatlja za 25 porcij juhe 1 K
50 vin. Gotove do solenja.
Lonček vode, 5 minut ku-
hati, in imaš mila gospodinja,
dobro juho. Gotovo nas po-
hvališ.

**Vydrova tovarna
hranil, Praga VIII**

**„AMBO“ all
„S SIDROM“**
šumenci,
izvrstni osvežujoči
napoj.
Škattija s 50 kosi i K.
**Vydrova tovarna
hranil, Praga VIII.**

šumenci,
izvrstni osvežujoči
napoj.

Skatija s 50 kosi 1 K.

**Vydrova továrna
hranil, Praga VIII.**

Vydrov
juhni prídátek
daje gotovi juhi in o-
makam pikantni okus.
Slabo juho resnično
tudi izboljša.
Steklenica $\frac{1}{2}$ kg. 3 K.
Vydrova tovarna
hranil, Praga-VIII.

daje gotovi juhi in o-
makam pikantni okus.
Slabo juho resnično
tudi izboljša.

Steklenica $\frac{1}{3}$ kg. 3 K.

**Vydrova továrna
hranil, Praha-VIII.**